

3. Про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі: нац. доп. України до V Всеєвропейської конференції міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи». – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 172 с.

УДК 657:69.003:336.6

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Кондрашова Т. М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудита
Донецького державного університету управління
Плітченко Г. Ю.,
Донецький державний університет управління

У статті проведено аналіз інвестиційно-будівельної діяльності Донецької області та надано рекомендації щодо визначення шляхів активізації інвестування в будівельну галузь на регіональному рівні.

Ключові слова: будівництво, інвестиції, капітальні інвестиції, будівельна галузь, інвестиційно-будівельна діяльність.

В статье проведен анализ инвестиционно-строительной деятельности Донецкой области и даны рекомендации по определению путей активизации инвестирования в строительную отрасль на региональном уровне.

Ключевые слова: строительство, инвестиции, капитальные инвестиции, строительная отрасль, инвестиционно-строительная деятельность.

The article analyzed the investment and construction of Donetsk region and recommendations on ways to enhance the definition of investment in the construction industry at the regional level.

Key words: construction, investment, capital investment, the construction industry, investment and construction activities

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зв'язок з науковим та практичним завданнями. Будівництво являє собою один з найважливіших механізмів соціально-економічного зростання країни. Розширення будівельної галузі викликає економічне піднесення країни і надає умови та вказує шляхів вирішення соціальних проблем. Важливість будівельного комплексу пояснюється наступними факторами:

надає велику кількість робочих місць та споживає готову продукцію інших галузей народного господарства;

розвиток його дає економічний ефект, суть якого полягає у мультиплікаційному ефекті залучених у будівництво коштів;

розвиток будівельної галузі в умовах діяльності ринкових механізмів спрямований на стабілізацію стану соціальної безпеки як окремого регіону, так і держави в цілому.

Узагальнюючи вищесказане можна дійти висновку, що внаслідок функціонування будівельного комплексу реалізується інвестиційна політика

держави, визначаються масштаби й темпи розвитку окремих галузей, науково-технічного прогресу й ефективність інвестицій у всіх галузях економіки.

Інвестиції відіграють важливу роль у функціонуванні галузей національної економіки, особливо будівельної.

Зміни в кількісних співвідношеннях інвестицій впливають на обсяг громадського виробництва й зайнятості, структурні зрушення в економіці, розвиток галузей і сфер господарства. З активізацією інвестиційної політики регіонів виникає ряд проблем: посилення конкуренції за залучення інвестиційного капіталу; збільшення диференціації рівнів соціально-економічного розвитку; розрив єдиного інвестиційного простору [1].

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Виокремлення невирішених питань. Проблеми інвестиційної привабливості будівельної галузі досліджувалися багатьма українськими та зарубіжними вченими, а саме: І. В. Акіф'євим, О. М. Асаул [2-5], Л. В. Беззубко [6], В. Ф. Беседіним, А. С. Музичуком [7], Ю. М. Казаковим [8], С. В. Сімак [9], Т. Ф. Сидорченко [10], П. А. Стоун [11], А. П. Суворовою [12], О.С. Фурманчуком [13], А. Д. Чернявським [14] та іншими.

Наукові аспекти цієї статті формувалися на основі вивчення й аналізу теоретичних і статистичних даних з питань залучення інвестицій та шляхів підвищення ефективності їх використання у будівельній галузі на регіональному рівні. У цьому контексті зазначена проблема розглянута у працях Ю. В. Слободчикової [1], С. Ю. Юр'євої [15] та інших.

Загальна мета. Оцінка інвестиційно-будівельної діяльності Донецької області та визначення шляхів активізації інвестування в будівельну галузь на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтування отриманих результатів. Інвестиційно-будівельна діяльність забезпечує розширене відтворення та оновлення основних засобів країни і дозволяє отримати ефект від вкладення коштів.

Якщо вважати будівництво потужним важелем економіки і соціального розвитку, щоб інвестиції в спорудження та експлуатацію об'єктів були ефективними для учасників будівельного процесу і держави, необхідно будівництво розглядати на макрорівні в системі національного господарства як багатогалузевий інвестиційно-будівельно-експлуатаційний комплекс (будівельний комплекс), а на мікрорівні – як процес конкуренції та взаємодії на об'єктах низки незалежних спеціалізованих суб'єктів ринку з їхніми інтересами і капіталами [15, с. 56].

Розглянемо динаміку інвестицій та будівельної діяльності на прикладі Донецької області (рис.1). Динаміка будівельної діяльності за 2005-2011 рр. показує, що будівництво 2006 р. становить 163 % обсягів будівництва 2005 р., 2007 р. – 157 % обсягів будівництва 2006 р., у 2007-2009 рр. маємо негативну динаміку (зниження обсягів будівництва, що можна пояснити світовою кризою).

За 2011 р. підприємствами Донецької області виконано будівельних робіт на суму 8871,00 млн грн, що в порівняльних цінах становить 175,16 % обсягів будівництва 2010 р.

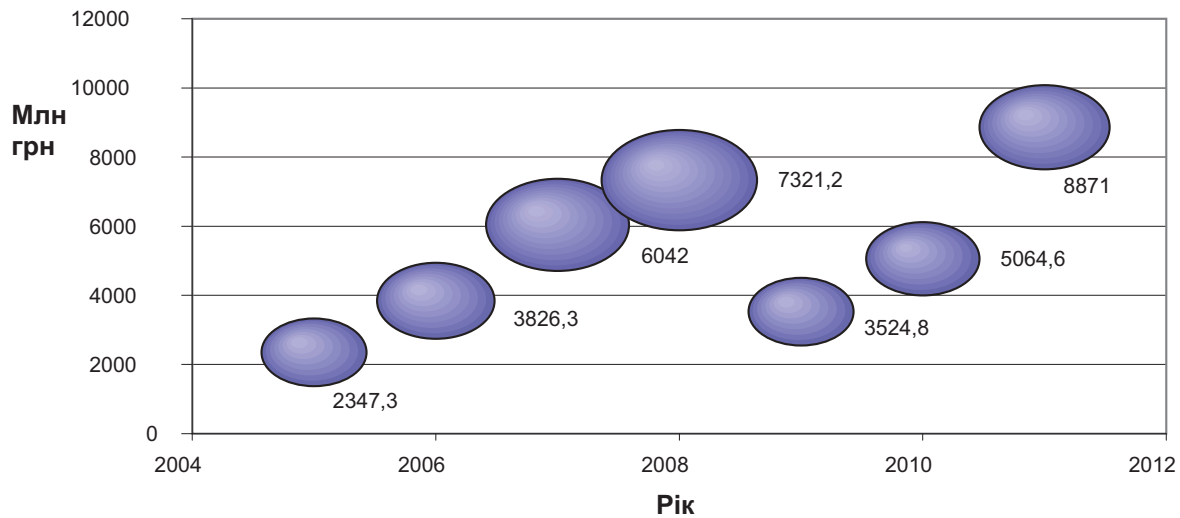

Рис. 1. Динаміка будівельної діяльності за 2005-2011 рр.
(у фактичних цінах, млн грн)

Проаналізувавши дані табл. 1 (2010 і 2011 рр.) видно, що обсяг будівництва будівель та споруд у 2011 р. збільшився майже на 100% порівняно з 2010 р., також значно зросли обсяги підготовки будівельних ділянок та установлення інженерного устаткування будівель і споруд.

Таблиця 1

Розподіл обсягів виконаних будівельних робіт за видами будівельної діяльності за 2005-2011 рр. (у фактичних цінах, млн грн) [16]

Обсяги робіт за видами будівельної діяльності	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Будівництво	2347,3	3826,3	6042	7321,2	3524,8	5064,6	8871
Підготовка будівельних ділянок	144,2	179,6	270,7	324,7	145,6	173,7	225,5
Будівництво будівель та споруд	2027,9	3403,7	5407,2	6536,5	3049,9	4542,7	8132
Установлення інженерного устаткування будівель та споруд	169,8	238,6	344,7	435,9	318	337,6	502,1
Роботи з завершення будівництва	2,6	2,7	7,2	5,2	6,7	-*	5,6
Оренда будівельної техніки з оператором	2,8	1,7	12,2	18,9	4,6	-*	5,8

* Інформація конфіденційна, відповідно до Закону України «Про державну статистику».

Структура будівельної діяльності за видами робіт у 2011 р. наведена на рис. 2.

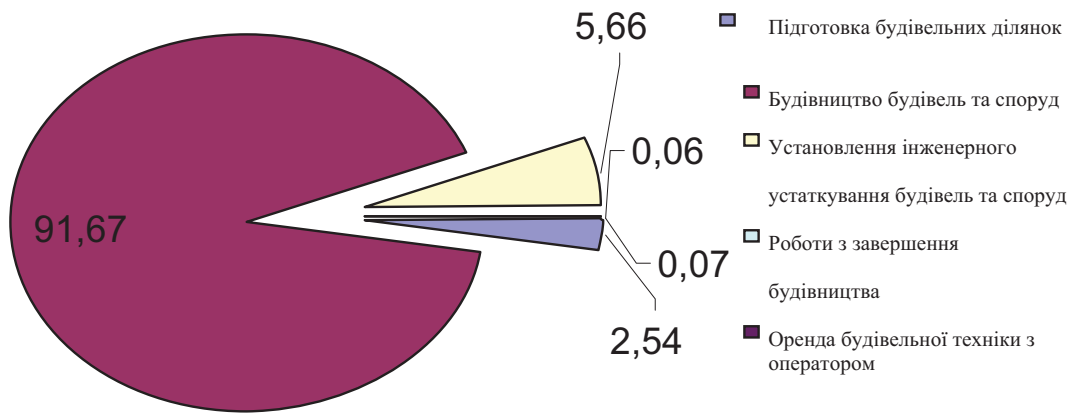

Рис. 2. Структура будівельної діяльності за видами робіт у 2011р. (у %)

Отже, будівництво будівель та споруд має питому вагу у структурі будівельної діяльності – 91,67 %, установка інженерного устаткування будівель та споруд – 5,66 %, підготовка будівельних ділянок – 2,54 %, найменша частка припадає на такі види робіт, як роботи з завершення будівництва та оренда будівельної техніки.

За характером будівництва питома вага обсягів робіт розподілилась у 2011 р. таким чином: роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення становили 79,47 % від загального обсягу, решта – з капітального та поточного ремонтів (14,5 та 6,032 % відповідно) (табл. 2)

Таблиця 2

Обсяги виконаних будівельних робіт за характером будівництва у фактичних цінах, млн грн) [16]

Обсяги виконаних будівельних робіт за характером будівництва	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Будівництво	2347,3	3826,3	6042	7321,2	3524,8	5064,6	8871
нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення	1584,6	2588,4	4618,2	5618	2637,1	3691,6	7050,3
ремонтні роботи:	762,7	1237,9	1423,8	1703,2	887,7	1373	1820,7
капітальний ремонт	536,3	863,2	1106	1296,3	605,8	971,2	1286,5
поточний ремонт	226,4	374,7	317,8	406,9	281,9	401,8	534,2

У січні-серпні 2012 р. обсяг будівельних робіт, виконаних підприємствами Донецької області, збільшився проти січня-серпня 2011 р. на 2,3 % і становив 5551 млн грн (рис. 2).

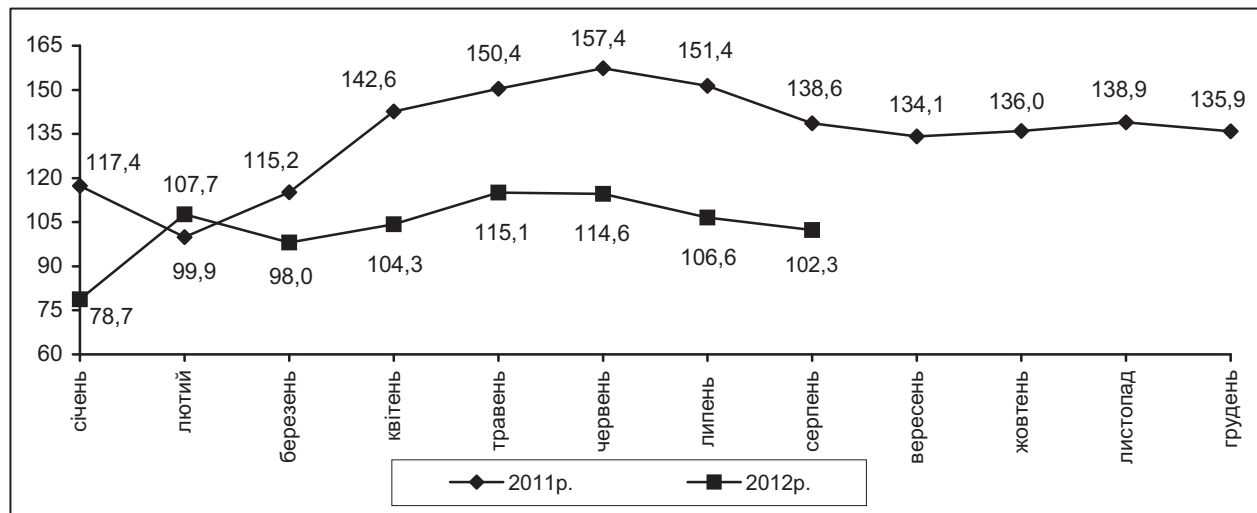

Рис. 2. Зміни обсягів будівельних робіт (наростаючим підсумком, у % до відповідного періоду попереднього року [16])

Обсяги виконаних робіт підприємствами області в розрізі видів будівельної діяльності характеризуються даними, наведеними у табл. 3.

Таблиця 3

Обсяги робіт за видами будівельної діяльності в Донецькій області

	Виконано робіт за січень-серпень 2012 р., тис. грн	У % до	
		загального обсягу	січня-серпня 2011 р.
Будівництво у тому числі	5551041	100,0	102,3
підготовка будівельних ділянок	187872	3,4	95,2
будівництво будівель та споруд	4810119	86,7	98,6
установка інженерного устаткування будівель та споруд	489742	8,8	145,3
роботи з завершення будівництва	58331	1,0	472,5
оренда будівельної техніки з оператором	4977	0,1	164,3

За характером будівництва обсяги робіт розподілилися таким чином: роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення становили 75,7 % від загального обсягу, решта – з капітального і поточного ремонтів (15,2 та 9,1 % відповідно).

Можна дійти висновку, що порівняно з 2010 та 2011 рр., у 2012 р. збільшились обсяги залучення капітальних інвестицій у будівельну галузь Донецького регіону.

У січні-грудні 2012 р. підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 30 068,8 млн грн капітальних інвестицій, що на 12,4 % більше, ніж за січень-грудень 2011 р. (табл. 4, 5).

Значний вплив, на вибір та формування заходів щодо управління регіональними інвестиційним комплексом, здійснюють наявні та потенційні джерела фінансування. Аналіз структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування у Донецькій області дозволяє дійти висновку, що особливістю вітчизняної економіки є перевага власних джерел інвестування над усіма іншими. Найбільшу частину посідають власні кошти підприємств та організацій – 66,6 % загального обсягу капітальних інвестицій. Питома вага коштів державного бюджету в січні-грудні 2012 р. становила 12,7 % (табл. 5) [17].

Таблиця 4

Капітальні інвестиції за видами активів

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	млн грн	у % до загального обсягу
Усього	30068,8	100,0
інвестиції в матеріальні активи	29731,2	98,9
житлові будівлі	1655,7	5,5
нежитлові будівлі	5437,7	18,1
інженерні споруди	7492,9	24,9
машини, обладнання та інвентар	11272,6	37,5
транспортні засоби	2153,6	7,2
земля	51,2	0,2
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	95,3	0,3
інші матеріальні активи	1572,2	5,2
інвестиції в нематеріальні активи	337,6	1,1
з них у		
програмне забезпечення та бази даних	244,7	0,8
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	51,0	0,2

Таблиця 5

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	млн грн	у % до загального обсягу
Усього	30068,8	100,0
у тому числі за рахунок:		
коштів державного бюджету	3806,0	12,7
коштів місцевих бюджетів	1146,5	3,8
власних коштів підприємств та організацій	20023,9	66,6
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	728,9	2,4
кредитів банків та інших позик	4044,4	13,4
інших джерел фінансування	319,1	1,1

У загальному обсязі капітальних інвестицій вагому частку становлять інвестиції, освоєні промисловими підприємствами – 49,3 % (табл. 6).

Таблиця 6

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій		
	млн грн	у % до	
		заг. обсягу	січня-грудня 2011 р.
Усього	30068,8	100,0	112,4
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	700,3	2,3	103,5
Рибальство, рибництво	0,9	0,0	24,8
Промисловість	14823,8	49,3	103,5
Будівництво	3012,1	10,0	269,8
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1125,5	3,8	95,1
Діяльність готелів та ресторанів	464,0	1,5	152,0
Діяльність транспорту та зв'язку	3187,2	10,6	106,2
Фінансова діяльність	125,5	0,4	58,3
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	5218,3	17,4	104,5
Державне управління	1101,1	3,7	152,8
Освіта	23,2	0,1	52,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	222,2	0,7	133,9
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	64,7	0,2	57,9

Проаналізувавши дані табл. 6, можна дійти висновку, що будівельна галузь Донецької області належить до п'ятірки лідерів серед інших галузей народного господарства за інвестиційною привабливістю, а саме вливанням капітальних інвестицій.

Для забезпечення розвитку економіки регіонів необхідні ресурси та інвестиції. Тому завданням сучасної інвестиційної політики є розширення джерел фінансування. Значний потенціал мають такі мало використовувані джерела, як заощадження населення та іноземні інвестиції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, за результатами проведеного аналізу статистичних даних ми можемо дійти таких висновків:

1) інвестиційна привабливість будівельної галузі Донецького регіону має тенденцію до зростання, бо порівняно із січнем-груднем 2011 р. капітальні інвестиції збільшилися на 12,4 %;

2) обсяг будівельних робіт, виконаних підприємствами Донецької області, у січні-серпні 2012 р. збільшився проти січня-серпня 2011 р. на 2,3 %;

3) головними джерелами фінансування є власні джерела інвестування. Найбільша частина належить власним коштам підприємств та організацій – 66,6 %

загального обсягу капітальних інвестицій. Питома вага коштів державного бюджету в січні-грудні 2012 р. становила 12,7 %.

Для ефективного розвитку будівельної галузі та збільшення обсягів залучення інвестицій, можна виокремити пріоритетні заходи:

вдосконалення стандартизації та нормування будівельної продукції;

вдосконалення менеджменту будівельних організацій, особливо стосовно покращання рівня взаємодії всіх учасників будівельного процесу, що сприяє скороченню термінів будівництва. Це є одним із факторів, поряд з якістю, що суттєво впливає на конкурентоспроможність будівельних підприємств.

Стійкий розвиток економіки країни можливий за умов ефективного розвитку будівництва як фондоутворюючої галузі економіки. На сьогодні будівельний комплекс Донецької області потребує дієвого управління та координації.

Систематизація й аналіз теоретичних основ суті інвестиційної діяльності на регіональному рівні дали змогу виявити основні шляхи залучення інвестицій у Донецький регіон за допомогою наступних дій:

створити структуру, яка буде виконувати управлінські функції над будівельними організаціями та сприятиме залученню інвестицій у будівельну галузь не тільки регіону, а й України в цілому;

розробити інформаційний матеріал з метою залучення інвестицій;

підготувати публікації буклетів про регіон, чинне законодавство, географічні особливості тощо;

надавати інформацію про ринки збуту, допомогу в пошуку ділових партнерів, взаємодії з урядовими організаціями;

сприяти налагодженню контактів з торговельними палатами, забезпеченню консультацій висококваліфікованими фахівцями, забезпеченню надання допомоги при отриманні різного роду дозвільних процедур;

сприяти в підготовці інвестиційних проектів тощо.

Реалізація визначених вище заходів дасть змогу прискорити тенденції в розвитку будівельного комплексу і наблизити не лише кількісні, а також якісні показники розвитку будівництва України до європейських стандартів.

Список літератури

1. Слободчикова Ю. В. Оцінювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні / Ю. В. Слободчикова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2011_3/files/ES311_46.pdf

2. Асаул А. Н. Феномен инвестиционно-строительного комплекса или сохраняется строительный комплекс страны в рыночной экономике: [монографія] / А. Н. Асаул [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aup.ru/books/m65/>

3. Асаул А. Н. Развитие институтов гражданского общества в инвестиционно-строительной сфере / А. Н. Асаул // Вестник гражданских инженеров. – 2007. – № 3. – С. 66–72.

4. Асаул А. Н. Экономика недвижимости / А. Н. Асаул. – СПб.: ПИТЕР 2008. – 624 с.
5. Асаул Н. А. Теория и методология институциональных взаимодействий субъектов регионального инвестиционно-строительного комплекса / А. Н. Асаул. – СПб.: Гуманистика. 2004. – 280 с.
6. Беззубко Л. В. Развитие підприємництва в будівництві / Л. В. Беззубко // Будівництво України. – 2008. – № 1. – С. 4–7.
7. Економіка України: інвестиційно-інноваційні проблеми розвитку: монографія / за ред. В. Ф. Беседіна, А. С. Музичука. – К.: НДЕІ, 2006. – 552 с.
8. Казаков Ю. Н. Современное состояние инвестиционно-строительного комплекса Санкт-Петербурга. – М.: Агентство Бизнес Новостей. – 2007.
9. Сімак С. В. Развитие системы державного управління інвестиційно-будівельним комплексом України: дис. ... канд. наук з державного управління: 25.00.02 / С. В. Сімак. – Київ, 2011. – 258 с.
10. Сидорченко Т. Ф. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельного комплексу регіону: дис. ... канд. економічних наук: 08.10.01 / Т. Ф. Сидорченко. – Львів, 2005. – 215 с.
11. Стоун П. А. Экономика и организация строительства / П. А. Стоун; пер. с англ. – М., 1989. – 215 с.
12. Суворова А. П. Формирование концептуального методологического подхода к анализу строительного комплекса / А. П. Суворова // Проблемы эффективного функционирования строительного комплекса в современных условиях: сб. науч. тр. – СПб.: СПбГУЭиФ, 2003. – 142 с.
13. Фурманчук О. С. Інноваційно-орієнтоване управління розвитком будівельного комплексу регіону: дис. ... канд. економічних наук: 08.00.05 / О. С. Фурманчук. – Полтава, 2012. – 271 с.
14. Чернявський А. Д. Тенденції ринкової трансформації організаційних форм управління в будівельному комплексі України: [монографія] / А. Д. Чернявський. – К. : Оптима, 2003. – 326 с.
15. Юр'єва С. Ю. Шляхи підвищення ефективності інвестиційно-будівельних комплексів в Україні / С. Ю. Юр'єва // Науково-технічний збірник 2011. – № 98. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2011_98/54-60.pdf
16. Виконання будівельних робіт за січень-серпень 2012 року // Експрес-випуск. – Донецьк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: donetskstat.gov.ua/express/15217092012.doc
17. Капітальні інвестиції за січень-грудень 2012 року // Експрес-випуск. – Донецьк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: donetskstat.gov.ua/express/04701032013.doc